

deželni pogravarstva svetovavcu v Ljubljani, je bila prva beseda (referat) v ti reči od poglavarja izročena, in z veseljem jo rečemo, de je prav krepko podpiral zedinjenje imenovanih dežel. Na prošnjo, de bi nam pripustil svoj rokopis v slovenskim jeziku v Novicah na znanje dati, ga nam je prijazno podal, — berite ga, rodoljubi tudi po Istrijskim in Goriškim! takole se glasi nekoliko okrajšan:

„Sedanji okrog Primorskiga, ki imajo svoje kresije v Pazni in Gorici, in od kterih je tukaj govorjenje, ne obstoje edino samo iz krajev mejne grofnije Istrijske in poknežene grofnije Goriške; zakaj

A) V Istrii:

Pazniška kresija (Mitterburg, Pisino) obstoji 1) iz nekterih obstojnih krajev krajnskiga vojvodstva; namreč celi sedanji kanton Novigrški (Castelnuovo), in tisti kos sedanjiga Kopriškiga kantona, iz kteriga sta nekdanja kantona Fünfenberg in S. Servola obstala, grésta h krajnski deželi; 2) iz staroavstrijske Istrije, kteri so prav za prav ime mejne grofnije Istrijske dali in ktera je bila krajnski deželi že v létu 1374 vdružena in je tudi do léta 1809 vdružena ostala in takó še zdej v krajnskih gospôških bukvah (Landtafel) zapisana stoji; sedaj obseže ta Istria kantone Belaj, Volosko in Pazin. 3) iz nekdanje Beneške Istrije, ki je pod avstrijsko cesarstvo še le po razrušeni Beneški republiki v létu 1797 prišla, čeravno so se nadvojvodi avstrijski, ki so bili ob enim tudi vojvodi Krajnski, že davno popred mejne grofe Istrijske pisali; ta nekdanja Beneška Istria obstoji iz eniga kosa sedanjiga kantona Kopriškiga, po tem iz kantonov Pirano, Buje, Montona, Pinguenti, Parenzo, Rovigno, Dignano, Pola in Albona; — in 4) iz kvarnerskih otokov, ki sedaj iz 3 kantonov obstoje: Kerškiga (Veglia), Kreskiga (Cherso) in Losinjskiga (Lussin), ki po zgodovini in zemljopisu nikdar niso bili Istrii prišteti.

B) Na Goriškem:

Goriška kresija obstoji 1) tudi iz nekterih krajev vojvodstva Krajnskiga, namreč celi nekdanji Tibajnski kanton gré krajnskimu vojvodstvu; iz nekdanje Beneške okolice Monfalkone, ktera je še le po miru, ki je bil v Fontaineblau 10. kozoperska 1807 z Napoleonam, tadanjim Laškim kraljem, sklenjen, k Gorici prišla; takrat so to majhno okolico Gorici pridružili, veliko veči Goriško okolico na desnem bregu Soče so pa Laškemu kraljestvu pridjali, ki je pa v letu 1814 pri novi vredbi od cesarja Franca zopet pridobljenih ilirskih dežel od ondot zopet odpadla; 3) iz okolice nekterih nekdanjih Beneških omejš (Enclaven), ki so bile Primorju še le v létu 1814 pridjane, in 4) iz lastovitne okolice nekdanje grofnije Goriške in Gradiške takraj in unikraj Soče, tode brez Razdertiga in Vbelškiga, ki sta Senožeškemu kantonu pridjana, brez Št. Vida, ki je Ipavskemu kantonu pridjan, in brez tistih nekdanjih Goriških omejš, ki so v létu 1814 pri Beneškemu deželnemu poglavarstvu ostale.

(Konec sledi.)

Vabilo k učenim natoroslovskim pogovorom v Ljubljani.

V nedeljo, 10. dan t. m. opoldne se je več prijatlov muzeumske družbe in natoroslovstva na prijazin pogovor v muzeumu *) zbralo.

*) Od Ljubljanskiga muzeuma, kije bogata shramba lepih reči, posebno domačih, iz rudarstva, živalstva in zelištva, so »Novice« že v létu 1843 govorile. Bog daj, de bi začeti vse hvale vredni poménki učenih mož

Gosp. Morlot, rudarske družbe komisar iz Gradca, je zbrani množici razložel, kako je rudarski svetovavec gosp. Haidinger na Dunaji zbirališa za učene pogovore in razklade natoroznanstva vvedil; kakó so se tudi taki shodi začeli v Gradcu, Celjovcu in v Lincu, de je veselje njih pogovore slišati ali po časopisih razglašene brati.

De bi tudi poglavno mesto naše domačije, Ljubljana, v natoroslovski učenosti in vednosti memo drugih mést ne zaostalo, je tedej več posebnih prijatlov natoroznanstva sklenilo, vsako nedeljo ob dvanajstih opoldne v spodnjih izbah muzeuma v gori razloženi pomén skupaj priti. Kér pa imajo ti poménki občno koristni biti, zató so vsakimu vrata odperete in vsakimu je pristop dovoljen, kteriga veseli, kaj umniga v natoroznanstvu slišati, ali kaj modriga povedati v rečéh, ktere muzeum iše in shranuje v poduk in razširjenje vednosti.

Nadjamo se, de znanje domačije, domačih krajev, kaj se tukej posebniga vidi, najde, ali kaj se je posebniga tú in tam v starih časih godilo, tudi imenitne zdejšine prigodbe nabirati in jih pozabljenju otéti — bo gotovo vsaciga praviga domorodca serčno veselilo.

Pomenki in sklepi téh prostovoljnih zbirališ, pri kterih ni nič plačati, ki nimajo posebniga predstojnika, pa tudi posebniga pisarja ne, bojo v Ljubljanskih časopisih na znanje dajani.

Gosp. Morlot je v prvem shodu ob kratkim povedal, kar mu je od naše dežele znaniga, kakó se kamniša na Krajnskem eno za drugim versté in ločijo. Pred 60 léti je Dr. Hacquet našo deželo prehodil in pregledal. Njegove bukvé tega popisa so močno obrajtane. Od tistiga časa pa se je učenost silno pomnožila, in terja bolj na tanjko se ozirati po stvarjenih rečéh in misli zastran posebnih prigodb vedno bolj razjasnovati. Nekoliko je že gosp. Haidinger v obrazu zemljiša našiga cesarstva z naznanilam vsih rudnih jam in kamnitniga krila naše dežele odkril. Naša Krajnska dežela je pa, kar to učeno znanje vtíče, še zlo v tami skrita ostala. Koliko draziga blagá še v zemlji zakopaniga in neznaniga leži! To z umnim podukam in trudem na dan spraviti, ni lahka reč, in poterbuje pametniga raziskanja in veliko veliko truda polnih stopinj po hribih in dolinah.

(Konec sledi.)

Novičar iz Ljubljane.

V saboto pred kréšam sta dva posebno ljubljena Janeza Kerstnika v Ljubljani k svojimu godu prejela očitne znamnja serčne ljubezni in resničniga spoštovanja. Eden téh Janezov je gosp. profesor Kersnik, kterimu so njegovi učenci krasno natisnjeno pesem podali, ki jo je gosp. Cegnár zložil in pričo zbrane množice v šoli gosp. profesorju slovesno govoril; — drugi Janez pa je visoko spoštovani vodja Ljubljanske národske straže, gosp. Baumgartner, kterimu so národski stražniki ravno tisti dan pod okni njegoviga stanovanja slovesno veselico napravili. Bog živi oba še mnogo lét! in ohrani perviga še dolgo šolski mladosti, ki ga kot svojiga očeta ljubi, — družiga pa Ljubljanski národski straži, ki mu je po večim delu s tako gorečo ljubeznijo vdana, de — kakor pregovor pravi — gré za-nj v oginj, ako bi treba bilo. — Kér so se od več strani želje oglasile, de bi se svetovavci národske straže vnovič volili, so v petek vsi pri séji pričijoči odborniki prostovoljno odstopili; bo tedej nova volitev. — Tudi v Ljubljani so tukajšnji vojaki po vstavnim

tudi kmalo kmalo pot odperli, de bojo lepi muzeumski zakladi prišli v občinski prid in korist posebno ukaželne in ukapotrebne mladosti. Vredništvo.

ko kresijo, bo ja Gorica vedno ostala poglavno mesto goriške kresije.

Nadjamo se tudi, de ljudstvo po deželi, ki je slovanskiga rodú, ne želi ločitve od Krajncov, ki so po rodu njih bratje; in v tacihi imenitnih zadevah bi ne bilo pravično, ako bi se na vošila kakošne majhne stranke bolj gledalo, kakor na večino in na jédro prebivavcov, ktera se še nikjer ni oglasila, de ne želi z nami zedinjena biti.*)

(Okrajšano po govoru viteza M. Kreuzberga v posvetovavnim zboru.)

Vabilo k učenim natoroslovskim pogovorom v Ljubljani.

(Konec.)

Rudarska družba je gosp. Freyerju priložnost dala, pri gosp. Haidingerji na Dunaji za take deželne preglede se zbrihtati, in mu je pregled Krajske dežele naklonila, ki je tacihi trudov že vaje.

V nedeljo 17. t. m. so se zbrani domorodci zmetili in sklenili, de namest ob nedeljah skupej priti, se bojo prihodnjič raji, kakor na Dunaji, o petkih ob šestih zvečer, v muzeumu zbirali.

Gosp. profesor Petruzzi je v drugim shodu razlagal podobe hribov okoli Ljubljane, kakó se verhi in herbti hribov po potokih versté ali se ograjajo, kakó se je blatna goša vode posedla, s časam do terdniga kamna se sterdila i. t. d.

Gosp. Freyer, muzeuma varh, je ni davnej na Gorenskimi okoli Ovsish, pod Češnjico, pri Polšici okamnjene polže in druge morske reči, avšterge, koravde i. t. d. izkal in poberal; tudi se je najdel en kos ene škarnice morskiga okamnjeniga raka. Veselje je bilo te reči viditi. Oj! kje so tisti časi, ko so gorenske doline in hribi v morji ležali!

Pod laporjem, iz kteriga se mlinski kamni sekajo, v ti sivi glini se najdejo v spranim pesku grozovitno majhni polžki, kteri se z golimi očmi brez posebnih očilnic (špéglov), ktere te drobne zerna 60 ali 100 krat veči pokažejo, še ne vidijo ne. Ravno take male okamnjene reči se tudi v Toplicah (Baden), pri cegelnicah zraven Dunaja najdejo, kakor v gojzdu za Polšico.

Dopis iz Celja.

Na Štajarskim se kolera prikazuje. V Celji so v vojaški bolnici 4 vojaki, ki so iz Ogerskiga prišli, na ti bolezní umerli. Včeraj je prvi mestjan naglo smert storil. Pol ure od Celja, blizo Laških toplic (Tüfferbad) je majhna vas Modrič; tam jih 12 na kolero leži in nekaj je že mertvih. — Na železnice stacijonu Spielfeld je pred včerajnjim 7 oseb na nagla-

*) »Slavjanskiga Rodoljuba« 4. list mesečniga časopisa na svitlo daniga od slavniga slavjanskiga društva v Terstu v krepkim sestavku pod nadpisom »Opravičniki brez naročila« med drugim takóle govori: »Deržavna vlada dobro vé, kako de ima posamezne dežele v obziru na korist in na obvarovanje edinosti cele deržave vravnati; ona tudi dobro vé, kakošniga duha de je bila v pretečenim létu tista taljanska stranka v Istrii, ktera je tak prijazno in slastno od svojih morskih bregov in s svojih gričev na puntarskobenečansko in sardinsko barko gledala; dobro vé kak de so na tihama bile že nove kantonske in srejske gosposke in uradnije v republikanskim duhu odločene, in de se je vsiga tega taljanska stranka že glasno bahati prederznila, dokler niso avstrijski bajoneti in topovi med njo prišli. Ona tudi, mislimo, dobro zna, de Istrijo samostalno kronska deželo z lastno neodvisno deželsko vlado v rokah zdaj prevagavne taljanske stranke vravnati, bi bilo toliko, kakor nji sredstva in pripomočke v roke podati, prvi prihodnji taljanski puntarji (Bog daj de bi res ne bilo) lahko in brez zadržkov v naročje hiteti.« — Vredništvo.

ma smert storilo, med temi en spremnik (Kondukteur), ki se je iz Dunaja privozil. — Treba je, de se človek preveč sadja ne najé, posebno de se nezreliga varje; de se ne prehladí in pa kolere ne bôji, ktera nobeniga ne napade, ki se ni v eni ali drugi reči kriviga storil.

—c.

Dopis od Soče.

Strašin vihar, kakoršniga se stari možjé ne vedó spomniti, je bil 26. junija ob 8. uri zvečer v Ročini vstal, in grozovitna toča, ki se je z dežjem z nebá vsula, je naše rodovitno polje žalostno pokončala. — Bog se nas usmili! — Na našim polji je žitno klasje obilno zernja zorilo; žlahtne tertice so tudi létas nam sladkiga vinca obile obetovale, sadno drevje je z lepo oblubo nas tolažilo, de hoče lanjsko zamudo popraviti, in vse je pod božjo roko po naših goričicah blazno rodilo; pa na enkrat so po tleh vsi naši serčni zaupi, in mi reveži z objokanimi očmi gremo blede lakoti v pest.

Vémo, de po deželah vsako léto nektere srenje sémtertjé sovražna toča potolče in v žalostno revšino pahne. Práv bi bilo, ko bi vse srenje eniga celiga okrožja med seboj v družbo stopile, in vselej potolčenim bratom škodo povernile. Takó bi se velika revšina odvernila, ktera se létas eni, drugo léto pa drugi vasi naključiti utegne. Taka družba bi se imela po deželskih postavah vpeljati in od okrožnih uradnikov ali pa od kmetijske družbe oskerbovati. Drage Novíce! ne zamudite tega naména, kteri je bil že večkrat od prijatelov kmetijštva pogovarjan, gorko še enkrat priporočiti.*)

F. J. Kaffol.

Novičar iz Ljubljane.

V Dunajskim časopisu „Lloyd“ se je ni davnej nov dopisnik iz Krajskiga — se vé de brez imena — napovedal, ki hoče včasih od politiskiga življenja na Krajskim kaj pisati. Nastopno pismo kaže, de ima novi pisavec vse lastnosti, dopisnik Lloydoviga časopisa biti. Mi ga mu torej iz serca privošimo, — samó to terjamo, de naj se zvesto resnice derži, sicer se mu bo zgodilo, kar se je F. G. zgodilo, ki je kakor kafa zginil, kader bi bil mogel spričati, kar je nesramniga pisal. Vse, kar od Vas, neznani p! terjamo, je: de dela in djanja na znanje daste, kakor so, — ne pa Svojih in Svojih tovaršev misel, ali kér slovenskiga morebiti práv ne razumete, od Vam po nemško rečemo: Nur Facta, nur Facta! Svét bo že sam sodil brez Vas: ali so dela dobre in postavne, ali ne. Ne le mi Krajnci, temuč vsi Slovenci sploh so se v nar nevarniših prekucijah skozi in skozi z besedo in v djanji takó obnašali, de nihče ne more ne nar manjši stvarice krive spoznati, marveč jim nar veči hvalo zató skazati. Cela dežela je skozi in skozi mirna bila, in slovensko društvo in slovenski časopisi so k temu gotovo veliko pripomogli, — v hvalo tega se pa nekteri Ljubljanski dopisniki neprenehama prizadevajo, svetu dokazati, de to ni takó. Zares! nobena druga dežela nima tacihi brezvestnih, nesramnih draživcev (Wühler), kakor Krajska. Vse je mirno, vse je tiho — samo ti draživci ne dajo miru, kteri, ko nemorejo v djanjih nič skazati, Slovencam „Hintergedanken“ podkladajo!! Véste gosp. p.! kaj so očitni „Vorder“-in „Hintergedanken“ Slovincov od perve volitve za Frankobrodski zbor noter do današnjiga dné bili? Samostalna, edina, močna Avstrija s svobodno vstavo, pokteri ima tudi dolgo zaterti Slovenec popolnoma enakopravnost zadobiti, ktero so mu Cesar zagotovili, — je bilo edino vedno vodilo Slovincov, kteri nikdar niso po vetru plajša obračali, kakor mende Vi! Veliko jih je pa pri nas tacihi mož,

*) Kér smo ta dopis ravno kar dobili, nimamo časa, kaj več od tega govoriti; bomo pa drugo pot. Vredništvo.